

[Indenrigsministeren]

folk nok skal klare de problemer, der eventuelt måtte opstå.

En anden ændring, som jeg her vil fremhæve, er den, der sigter på, at vore stemmesedler ikke bliver så u håndterlige og så uoverskuelige, at vælgerne giver op over for dem. Det forslag, som jeg har fremsat herom, er udarbejdet af det valglovsudvalg, som jeg nedsatte den 1. september 1983, og som bl.a. består af repræsentanter for de kommunale organisationer.

Det er derfor tiltrådt af disse, og jeg håber også, at det vil vinde forståelse hos de politiske partier, selv om der sker indgreb i deres adgang til at opstille kandidatlistor. Indgrebene er alle nødvendige, hvis vi skal komme de kæmpemæssige stemmesedler til livs.

Jeg har endvidere foreslået en bestemmelse, der skal hindre det misbrug, som en kendt borgmester blev udsat for ved de sidste kommunale valg, hvor han måtte finde sig i at blive opstillet som eneste kandidat på en uanvngiven liste.

Endelig har jeg fremsat et forslag, der indeholdes i en betænkning af 14. november 1984 vedrørende brevstemmeafgivning, afgivet af et udvalg, der blev nedsat af mig efter det sidste folketingsvalg. Udvalget bestod af repræsentanter fra de politiske partier i folketinget og indenrigsministeriet, og de har i enighed udarbejdet et forslag om, hvorledes en brevstemmeseddel til brug ved brevafstemning ved kommunale valg bør udformes. Også denne betænkning har været til udtalelse hos de kommunale organisationer samt i de to kommuner i hovedstaden, og der er fuld tilslutning til forslaget.

Idet jeg i øvrigt henviser til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, skal jeg hermed anbefale dette til det høje tings velvillige og hurtige behandling.

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Jeg tillader mig herved for folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om frikommuner.

(Lovforslag nr. L 142).

Tanken med frikommuneprojektet er, at en lille kreds af kommuner og amtskommuner får mulighed for i en årrække at udforme og afholde forsøg med opgaveløsninger og styreformer, der er specielt indrettet efter den enkelte kommunes forhold. Disse forsøg for-

udsætter, at der gives dispensationer fra love og bestemmelser, der gælder for kommunerne. Lovforslaget indeholder derfor bestemmelser, som muliggør administrative dispensationer fra den kommunale styrelseslov, skolestyrelsesloven og den sociale styrelseslov. Samtidig indeholder lovforslaget en bestemmelse, der giver den enkelte minister adgang til at bruge en hjemmel til udstedelse af bekendtgørelser, således at der fastsættes særlige regler for en frikommune.

Baggrunden for, at regeringen har taget initiativ til frikommuneprojektet, er, at tiden nu er inde til en gennemgribende justering og tilpasning af hele det regelsystem, der gælder for kommunernes virksomhed. Det er ikke tanken, at der skal lægges op til en ny kommunalreform. Frikommuneprojektet skal tværtimod videreføre den decentralisering, som skete ved kommunalreformen. Samtidig skal frikommunearbejdet bringe nye inspirationer ind i arbejdet med modernisering og regelsanering inden for den offentlige forvaltning.

Kommunerne har i de seneste år med stigende styrke kritiseret den omfattende detaljeregulering af kommunernes opgaver. Regeringen er enig i en række af disse synspunkter og finder derfor, at der må gives kommunerne en direkte mulighed for at være med til at finde frem til andre løsninger end dem, der fremgår af gældende regler.

Denne fremgangsmåde, hvor muligheden for nye opgaveløsninger er afprøvet gennem forsøg, er velkendt på flere områder også inden for kommunernes virksomhedsområde. Hvor der er hjemmel til sådanne specialforsøg, kan de igangsættes eller videreføres uafhængigt af frikommuneprojektet og efter de særlige regler, der gælder for specialforsøg. Det er således ikke tanken, at al nytænkning på det kommunale område skal kanaliseres gennem dette arbejde, men regeringen har på baggrund af kommunernes store interesse for frikommuneprojektet al mulig grund til at regne med, at dette vil stimulere forsøgsinteressen i almindelighed i kommunerne – også i de kommuner, som ikke direkte er udpeget som frikommuner, og også på områder, hvor kommunerne allerede i dag selv kan lave om på deres organisation og opgaveløsning.

En væsentlig del af baggrunden for den kommunale kritik af regelsystemet er, at reg-

[Indenrigsministeren]

lerne som oftest gælder med samme indhold for store og små kommuner, uden at der ved regelfastsættelsen har kunnet tages hensyn til, at kommunerne har meget forskellige forudsætninger for at leve op til de krav, reglerne stiller. Det er derfor et af de spændende perspektiver i frikommuneprojektet, at der efterhånden kan ske en nuancering af regelsystemet, således at den enkelte kommune får mulighed for at vælge en løsning, der svarer til kommunens egne lokale forudsætninger.

Da regeringen i januar 1985 udpegede 22 kommuner og 5 amtskommuner som frikommuner, lagde den derfor afgørende vægt på, at frikommunerne var geografisk, størrelsesmæssigt og strukturelt jævnt fordelt, samtidig med at der er en ligelig repræsentation af politisk forskelligt styrede kommuner. Samtidig er det afgørende, at nogle af frikommunerne kan afprøve forsøg med nye arbejdsformer mellem kommunerne og amtskommunerne. Derfor er der medtaget forholdsvis mange amtskommuner som frikommuner.

Da jeg i sommeren og efteråret 1984 redogjorde for frikommunetankerne for Kommunernes Landsforening og i kommuneforeningerne, gav kommunerne udtryk for en meget stærk tilslutning til disse tanker. Ikke mindre end 49 kommuner og 6 amtskommuner tilbød at medvirke i forsøget. Det har været nødvendigt at begrænse deltagerkredsen, netop fordi der er tale om forsøg og ikke om egentlige ændringer af retstilstanden. Dermed har vi desværre måttet sige nej tak til en række kommuners tilbud om at gå ind i frikommunarbejdet. Også disse kommuner har udfoldet et betydeligt arbejde med at pege på ideer og forslag til projekter, der kan tages op som frikommuneprojekt. Jeg lægger meget stor vægt på, at alle disse ideer – altså også ideerne fra de kommuner, der ikke er blevet frikommuner – indgår i det videre arbejde, og det vil ske ved, at hele idématerialet nu stilles til frikommunernes rådighed, samtidig med at det overvejes videre i de ministerier, ideerne sorterer under.

Jeg har indbudt repræsentanter for frikommunerne til et møde i begyndelsen af februar. Her vil jeg drøfte, hvordan vi bedst tilrettelægger arbejdet. Det er en klar forudsætning, at frikommunerne selv skal forme deres oplæg til forsøg og i det hele taget selv skal bestemme, hvordan de vil gribe arbejdet an, men det er samtidig vigtigt at understre-

ge, at regeringen er indstillet på at stille hjælp fra ministerier og styrelser til disposition for frikommunernes forberedelsesarbejde. Jeg har over for frikommunerne foreslået, at de kunne nedsætte en række arbejdsgrupper, som kan gennemgå de kommunale forsøgsideer og drøfte disse ideer med ministeriernes embedsmænd, i stedet for at hver enkelt frikommune påtager sig dette forberedelsesarbejde, og jeg har tilbudt assistance til disse arbejdsgrupper fra indenrigsministeriet. Jeg vil tro, at man herved kan spare nogle kræfter i det omfattende arbejde, der ligger foran frikommunerne, men det er frikommunerne selv, der afgør, hvordan de vil lægge arbejdet til rette.

Under de møder, der har været med kommunerne i efterårets og vinterens løb, har det vist sig, at den kommunale forsøgsinteresse spænder over praktisk taget alle de kommunale opgaver. Det betyder, at en lang række ministerier vil blive inddraget under kommunernes videre arbejde med forsøgsprojekter. Jeg vil gerne understrege betydningen af, at statens embedsmænd ser fordomsfrit på også de mere utraditionelle forsøg, kommunerne vil fremkomme med. Det gælder ikke mindst, hvor der er tale om at afholde forsøg med ændrede sektorgrænser.

Frikommuneforsøg må ikke gå ud over borgernes retssikkerhed og sundhed. Det er i denne forbindelse væsentligt for mig at fremhæve, at forsøgene forudsætter de kommunalt ansattes fulde støtte, og at der derfor ikke kan afholdes forsøg, som berører de ansattes løn- og ansættelsesforhold, medmindre personaleorganisationerne er enige. Organisationerne er i øvrigt blevet holdt orienteret om frikommuneprojektet allerede inden lovforslagets udarbejdelse.

Der skal nu på grundlag af frikommunerne forsøgsideer udarbejdes konkrete projekter i kommunerne. Projekterne skal, når de er blevet vedtaget af den pågældende kommunalbestyrelse, indsendes til indenrigsministeriet. Herfra vil vi forelægge de enkelte projekter for vedkommende minister til godkendelse.

Lovforslaget tager ikke stilling til projekter, hvis gennemførelse forudsætter dispensation fra lovbestemmelser om kommunale opgaver. Jeg stiler efter til efteråret at fremsætte et lovforslag, som kan give adgang til forsøg af denne karakter. I øvrigt vil projektarbejdet

[Indenrigsministeren]

ude i frikommunerne løbende give regeringen anledning til overvejelser om lovforslag og andre regelændringer både under projektarbejdet og som følge af de resultater, forsøgene viser.

Folketinget vil i øvrigt få forelagt en redegørelse om frikommuneforsøgenes forløb én gang om året.

Frikommunetanken er blevet mødt med en meget glædelig positiv indstilling fra kommunerne. Det er en ny og spændende måde at videreudvikle vores lovgivning på, og jeg ser med stor forventning frem til de kommende års arbejde med dette projekt.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til folketingets velvillige behandling.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg skal herved tillade mig at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om vandforsyning m.v.

(Lovforslag nr. L 146).

Miljøministeriet nedsatte i 1981 et udvalg med deltagelse af repræsentanter fra bl.a. de kommunale organisationer, landbrugsorganisationerne, de private vandværker og indenrigsministeriet med det formål at få belyst en række spørgsmål i forbindelse med det økonomiske grundlag for vandforsyningen i Danmark. Udvalget fremkom i sin betænkning med en række forslag.

Kernen i udvalgets anbefalinger var et forslag om tilvejebringelsen af en hjemmel for kommuner og amtskommuner til under visse omstændigheder at yde økonomisk støtte til private almene vandforsyningsanlæg. Efter gældende kommunalretlige regler er der ikke mulighed for noget sådant, medmindre der foreligger direkte lovhjemmel.

En væsentlig forudsætning for overvejelserne om en sådan bestemmelse er, at en meget betydelig del af vandforsyningen her i landet klares af private vandværker. Af landets cirka 4.000 vandværker er kun cirka 300 kommunale. De private vandværker kan imidlertid imødesee stigende problemer som følge af det øgede indhold af bl.a. nitrat i grundvandet. Selv om regeringen i anden sammenhæng har foreslået en række initiativer med henblik på at få løst disse problemer, må det forudses, at det kan blive nødvendigt at lukke vandværker rundt om i landet. Den heraf følgende omstrukturering af

vandforsyningen ved tilslutning af forbrugere til andre vandværker med mindre nitrat i vandet vil kunne medføre betydelige udgifter for de pågældende vandværker og dermed disses forbrugere.

Ligeledes vil der kunne tænkes at opstå behov for økonomisk støtte i forbindelse med større reparationsarbejder såvel af vandværket som af ledningsnettet eller i tilfælde af etablering af vandværksforsyning til isolerede bebyggelser med få ejendomme som eksempelvis øsamfund.

Da det må anses for ønskeligt såvel af vandforsyningsmæssige grunde som af hensyn til bevarelsen af fællesskabet i de mindre samfund at kunne bevare den eksisterende decentrale vandforsyningsstruktur, herunder at denne fortsat kan ske på privat grundlag, er det regeringens synspunkt, at der bør tilvejebringes det fornødne lovgrundlag for, at de kommunale myndigheder kan yde støtte til private almene vandværker.

Det foreslås endvidere, at der bliver mulighed for, at amtsrådene kan få adgang til at give påbud i sager, der efter lovens regler behandles af disse. Efter de nugældende regler tilkommer denne kompetence alene kommunalbestyrelserne som tilsynsmyndighed efter loven. Formålet hermed er ikke generelt at bryde med den eksisterende opgavefordeling i loven mellem de kommunale myndigheder, men forslaget vil gøre det muligt at afgøre spørgsmålet om forbud mod en forurenede vandforsyning og tilvejebringelse af en anden vandforsyning under én og samme sag. Dette svarer i øvrigt til den adgang, amtsrådene allerede har efter loven om kemikalieaffaldsdepoter.

Det har således alene været hensigten at forenkle og effektivisere sagsgangen i de tilfælde, hvor amtsrådene i øvrigt har kompetence efter lovens øvrige regler. Det er ikke tanken generelt at ændre kompetencefordelingen mellem amter og kommuner, og bestemmelsen forventes kun anvendt i begrænset omfang. Bestemmelsen må navnlig antages at få betydning i forbindelse med behandling af sager om vandforsyninger med forhøjet nitratinhold.

Ved folketingsbeslutning af 11. maj 1984 opfordrede folketinget regeringen til at give forskellige foreninger og organisationer adgang til at påklage afgørelser bl.a. efter vandforsyningsloven til miljøstyrelsen og miljøan-